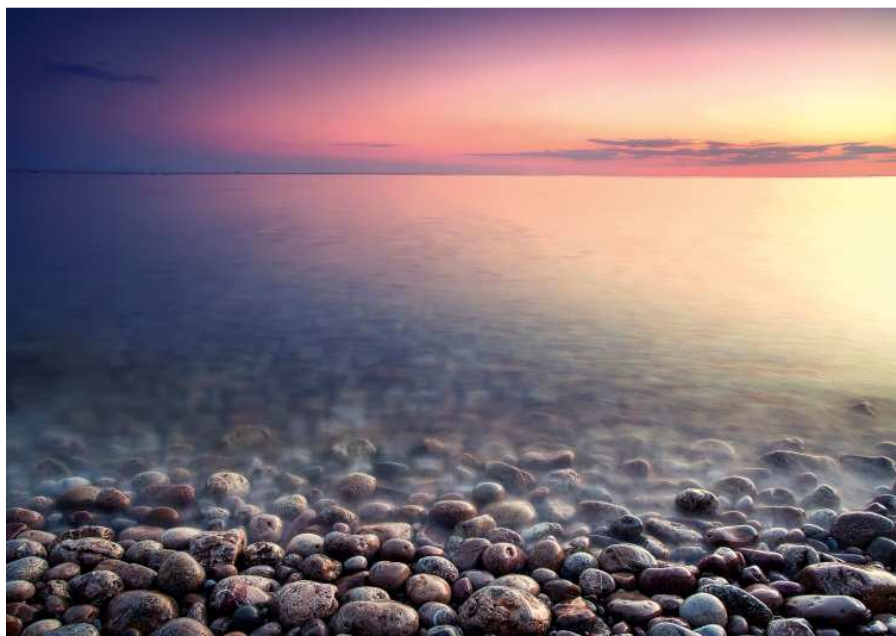

Jaarverslag 2016

smpr
meldpunt
seksueel misbruik in de kerk

Postbus 6028
3503 PA Utrecht
(030) 303 85 90
info@smpr.nl
www.smpr.nl

Inhoud

1. Van het interkerkelijk bestuurlijk overleg	3
2. Beleidsvoornemens	4
3. Wat is in 2016 bereikt?	4
4. Meldingen en begeleidingen	7
5. Toekomstplannen	7
6. Afkortingen	7

In SMPR werken samen:

Protestantse Kerk
Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland
Oud-Katholieke Kerk van Nederland
Remonstrantse Broederschap
Doopsgezinde Broederschap
Evangelische Broedergemeente
Zevende-dags Adventisten
Leger des Heils

1. Van het interkerkelijk bestuurlijk overleg (IBO)

In 2016 ging onze aandacht voornamelijk uit naar de vraag hoe de bestaande protocollen in de praktijk uitgevoerd worden. Een belangrijk moment daarbij was een bijeenkomst op 4 april, waar alle betrokken groepen eerlijk en open met elkaar bespraken hoe het tuchtrecht inzake seksueel misbruik zoals dat in de PKN geldt, functioneert. Het tuchtrecht blijkt goed van opzet, maar er blijkt veel te winnen in de uitvoering ervan.

Andere kerken en kerkgenootschappen binnen het IBO hebben met grote belangstelling kennisgenomen van deze uitkomst en gaan na hoe ze die in hun eigen omgeving tegenkomen. Ons vermoeden is dat er over regelingen en protocollen vaak goed en helder is nagedacht. Door ook de uitvoering ervan kritisch en eerlijk te bekijken, kan echter bijna altijd nog winst behaald worden.

De betrokken deelnemers waren aangenaam verrast dat het gesprek tussen de vertegenwoordigers van alle betrokken groepen zo goed verliep. Iedereen ziet vanuit een eigen invalshoek het overstijgende belang van een goede en eerlijke afhandeling van gevallen van seksueel misbruik. Die beweging zou doorgezet moeten worden. Het bespreken en behandelen van seksueel misbruik binnen de kerken moet uit de taboesfeer en 'geheimhouding ter wille van eenheid en rust' blijkt geen goede weg om zaken uit het verleden duurzaam en bevredigend op te lossen.

Een nieuwe stap in die richting werd gezet door een zogenaamde nulmeting te organiseren over de vraag wat er bij het kerkelijke kader bekend is over seksueel misbruik. Preventie is een belangrijke beleidslijn van SMPR en wij geloven dat bekendheid met het thema seksueel misbruik ertoe leidt dat schade kan worden beperkt en dat sommige gevallen voorkomen kunnen worden wanneer iedereen goed weet waar de grenzen liggen. Enkele gemeenten binnen de PKN en enkele kleinere kerken en kerkgenootschappen deden aan deze nulmeting mee. De waarde ervan zal in de komende jaren blijken, als we opnieuw gaan bekijken wat er bij wie bekend is over seksueel misbruik.

De bijeenkomsten van het IBO werden deels ook gewijd aan wat meer theoretische vragen rond theologische thema's. Zo werd er heel voorzichtig en in verkennende zin gesproken over verzoening en vergeving. Die terughoudendheid is terecht als je bedenkt hoe deze woorden in het verleden te snel en te vaak door de verkeerde mensen ter tafel werden gebracht.

SMPR kiest bewust de kant van de benadeelde en waakt ervoor om op een verkeerde manier aan te sturen op al te vlotte vergeving en verzoening. Toch heeft het juist ook voor benadeelden zin om hierbij stil te staan. Een benadeelde is wel slachtoffer van seksueel misbruik, maar veel meer dan alleen dat.

De verkenning van de grote woorden vergeving en verzoening wordt in 2017 voortgezet.

Tot zover het overzicht van de wat abstractere thema's in vogelvlucht. Intussen is het werk van SMPR vaak heel concreet: telefoon aannemen, luisteren, doorverwijzen, een vertrouwenspersoon zoeken voor melders, gemeentebegeleidingen starten, adviseren, rapportages maken, vrijwilligers en professionals toerusten met vernieuwd materiaal. Dat gebeurt allemaal onder de bezielende coördinatie van Lenny van den Brink. Het IBO is blij dat zij, gefaciliteerd door de dienstenorganisatie van de PKN, dit waardevolle werk kan blijven doen.

In de samenstelling van het IBO hebben wijzigingen plaatsgevonden. Froukje Karelse, Ruud Mulder, Johannes Welschen en Theo te Winkel hebben afscheid genomen. Madelon Comvalius werd vertegenwoordiger van de Zevende-dags Adventisten. De samenstelling van het IBO per 1 januari 2016 was daarmee als volgt:

Niek Brunsveld, namens de Protestantse Kerk
Madelon Comvalius, namens de Zevende-dags Adventisten
Dorette van Houten, namens de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten in Nederland
Corrie Jongejans, namens het Leger des Heils
Age Kramer, namens de Oud-Katholieke Kerk van Nederland
Gloria-Jeanne de Meijer, namens de Remonstrantse Broederschap
Machteld Stam, namens de Doopsgezinde Broederschap
Mark de Vos, namens de Evangelische Broedergemeente
Marja Meerburg, namens de Protestantse Kerk
Heleen Zorgdrager, namens de Protestantse Kerk
Robert de Vos, namens de Protestantse Kerk

Age Kramer, voorzitter IBO

2. Beleidsvoornemens

SMPR werkt aan een veilige kerk voor iedereen. Seksueel misbruik in pastorale en gezagsrelaties is onaanvaardbaar. SMPR is een veilige plek voor mensen die seksueel misbruik ervaren hebben, voor degenen die bij hen betrokken zijn, en voor de betrokken gemeenten en parochies.

SMPR werkt aan de volgende doelstellingen:

- 1 Professioneel handelen
- 2 Vergroten van bekendheid
- 3 Kennis delen
- 4 Naar een rechtvaardige kerk
- 5 Naar een veilige kerk

3. Wat is in 2016 bereikt?

3.1 Professioneel handelen

3.1.1 Protocollen en werkmappen

De protocollen van de VEG en de Protestantse Kerk zijn geactualiseerd. De contactgegevens waren achterhaald. Dit was een goede gelegenheid om meteen ook de gehele tekst door te nemen. Er zijn geen inhoudelijke wijzigingen aangebracht.

De werkmapp *Doen wat je moet doen* is herzien en is voorzien van de nieuwe huisstijl van SMPR. De map wordt gebruikt door predikanten en andere begeleiders van slachtoffers van seksueel misbruik in pastorale relaties.

Ook de werkmap *Een veilige plek* is herzien. Het is een naslagwerk voor vertrouwenspersonen, met inhoudelijke en praktische informatie.

Het redactiewerk voor *Een veilige Plek* is gedaan door een vrijwilliger, voor *Doen wat je doen moet* gedeeltelijk. De dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk zorgde voor de productie ervan.

Er is een begin gemaakt met de samenstelling van een werkmap voor gemeentebegeleiders. Voor hen was nog geen werkmap beschikbaar. Veel informatie uit de map voor vertrouwenspersonen is hiervoor bruikbaar en de werkmap wordt aangevuld met artikelen die het proces van gemeentebegeleiding zelf betreffen. De map is naar verwachting voor de zomer van 2017 klaar.

3.1.2 Contacten

Alle vertrouwenspersonen en gemeentebegeleiders zijn, onder leiding van de coördinator, een aantal keren bijeengekomen voor intervisie, uitwisseling van informatie en advisering aan het IBO.

In de begeleidingssituaties zijn wanneer dat nodig was contacten gelegd met de beroepskrachten in de kerk en leden van de colleges en commissies (RCV, GCV, BCGA).

In het kader van nazorg aan slachtoffers en lotgenotencontact is met VPSG afgesproken dat hun themadagen via SMPR-kanalen ook aan de contacten van SMPR worden aangeboden.

3.2 Vergroten van bekendheid

3.2.1 Onderzoek naar bekendheid van SMPR

In het kader van preventie is in het voorjaar met een digitale vragenlijst bij gemeenten en parochies van vier aangesloten kerken (Protestantse Kerk, Leger des Heils, de Bond van Vrije Evangelische Gemeenten en de Oud-Katholieke Kerk) gepeild hoe het staat met de aandacht voor het thema 'seksueel misbruik binnen pastorale en gezagsrelaties'. Dit onderzoek is meteen een nulmeting. Na een aantal jaren zal dit onderzoek worden herhaald om het effect van het gericht werken te kunnen meten.

Kerkenraden zeggen te weten wat seksueel misbruik inhoudt, maar in de beantwoording van de vragen in de nulmeting kwam (onder meer) naar voren dat dat niet zo is. Veel situaties worden niet herkend.

Van de ondervraagde kerkenraden zou 50% (Bond VEG) en 10% of minder (Protestantse Kerk, OKK en Leger des Heils) bij een melding van seksueel misbruik contact zoeken met SMPR. De Bond van VEG heeft een paar maanden voor het onderzoek een jaarvergadering aan de thematiek gewijd, hetgeen het verschil verklaart. Het Leger des Heils heeft een eigen meldpunt voor seksueel misbruik, waarmee ook dat cijfer te verklaren is. De Bond van VEG en het Leger des Heils doen er meer aan om het onderwerp op de agenda van de kerkbesturen te krijgen dan de Protestantse Kerk en de Oud-Katholieke Kerk.

Het onderzoek is in het interkerkelijk bestuurlijk overleg (IBO) SMPR besproken en er is besloten om per kerkgenootschap verbeterplannen op te stellen.

3.2.2 Meldpunt voor jeugdwerk

JOP, het jeugdwerk van de Protestantse Kerk, heeft enige tijd geleden een meldcode en protocol voor veilig jeugdwerk ontwikkeld. Dit is nu ingevoerd. SMPR wordt nadrukkelijker nu ook meldpunt voor seksueel misbruik in pastorale relaties waarbij minderjarigen betrokken zijn. De

dienstenorganisatie heeft budget vrijgemaakt om vertrouwenspersonen op te leiden die specifiek minderjarigen en zo nodig hun ouders kunnen begeleiden. De training zal in februari 2017 plaatsvinden.

3.3 Kennis delen

SMPR heeft contact met de coördinatoren van de drie andere meldpunten: SGL (van de evangelische en pinkstergemeenten), Het Meldpunt (van de kleinere confessionele kerken) en het Meldpunt Grensoverschrijdend gedrag (van de Rooms-Katholieke Kerk). Informatie wordt uitgewisseld, ervaringen en kennis worden gedeeld.

3.4 Naar een rechtvaardige kerk

Op 4 april organiseerde SMPR een studiedag over de verschillen tussen burgerlijk en kerkelijk recht in situaties van seksueel misbruik in pastorale relaties. De centrale vraag was of de uitwerking van het kerkelijk tuchtrecht van de Protestantse Kerk wel in alle opzichten rechtvaardig is. Meer dan 60 personen namen deel, leden van visitatie- en opzichtcolleges, kerkrechtdeskundigen, vertegenwoordigers van de Bond van Nederlandse Predikanten, coördinator SMPR, gemeentebegeleiders, vertrouwenspersonen en leden van het IBO-SMPR. De conclusie is dat het tuchtrecht goed in elkaar zit, maar dat de uitwerking te wensen overlaat. Dat veroorzaakt onduidelijkheid in de termijnen van de procedure en onvrede over de invulling van hoor en wederhoor. Er bestaat de wens tot opbouw van jurisprudentie, tot een verplicht gebruik van het protocol door gemeenten en tot een voorziening in rechtsbijstand voor klagers.

In november heeft de voorbereidingscommissie over de conclusies gesproken met vertegenwoordigers van het GCO en is afgesproken hoe hiermee verder te gaan. Nu wordt ook een gesprek met het moderamen aangevraagd. Met name de vragen over verplicht gebruik van het protocol en een voorziening voor klagers horen daar thuis.

Het IBO heeft eerder al besloten dat de studiedag en de uitwerking daarvan zich zou beperken tot het tuchtrecht van de Protestantse Kerk. De andere bij SMPR aangesloten kerken kunnen de conclusies en uitwerkingen nadien gebruiken binnen hun eigen kerk.

3.5 Naar een veilige kerk

SMPR-coördinator Lenny van den Brink en Sylvia van Delden van de afdeling Kerk in Ontwikkeling van de Protestantse Kerk hebben een beleidsvoorstel Veilige Kerk opgesteld. De input hiervoor is verzameld in een expertmeeting. De gedachten gaan uit naar een kenniscentrum waar gemeenteleden en ambtsdragers terecht kunnen voor adviezen. Het betreft de veilige omgang tussen gemeenteleden onderling, een plaatselijke meldcode, vertrouwenspersonen, pastorale zorg aan slachtoffers en daders, en maatschappelijke zorg voor slachtoffers en daders (bijvoorbeeld in de woonomgeving terugkerende daders van pedofilie), thema's waar SMPR zich niet op richt, maar wel voor benaderd wordt.

Per 1 januari 2017 wordt de coördinator van SMPR ook specialist Veilige Kerk bij de dienstenorganisatie van de Protestantse Kerk. Een goede ontwikkeling, omdat daarmee één adres ontstaat voor alle vragen die aan SMPR worden gesteld, ook de vragen die niet vallen onder seksueel misbruik in pastorale relaties.

4. Meldingen en begeleidingen in 2016

Aantal meldingen, begeleidingen en overige vragen in 2016

	Nieuwe meldingen van seksueel misbruik in een pastorale of gezagsrelatie	Begeleidingen door vertrouwenspersonen	Gemeente-begeleidingen	Ingediende klachten (zoals bekend bij SMPR)	Overige gerelateerde vragen
2016	5	5	2	0	21
2015	9	5	2	2	30

De vragen in de laatste kolom zijn divers. Een aantal opvallende:

- Vier vragen van predikanten om advies het pastoraal begeleiden van gemeenteleden met specifieke ervaringen op het gebied van machtsmisbruik en seksualiteit.
- Drie vragen om advies over plaatselijke protocollen en plaatselijke vertrouwenspersonen
- Twee vragen over bewustwording van veiligheid in het pastoraat, voorafgaand aan het formuleren van plaatselijk beleid.
- Vier vragen over situaties van langer dan tien jaar geleden.

5. Toekomstplannen

Niet alles kan binnen een jaar worden gerealiseerd. De volgende onderwerpen uit het beleidsplan zijn deels gerealiseerd, maar verdienen ook de komende jaren aandacht. De getallen tussen haakjes verwijzen naar de hoofdstukken in het beleidsplan:

- Vergroten van vindbaarheid van SMPR door gericht gebruik van trefwoorden op de website (8.2.3)
- Meer voorlichting (8.2.4)
- Bouwstenen ontwikkelen voor toerusting, opleiding en training van derden (8.3.2)
- Informatiemap 'Om door te geven' (8.3.4)
- Bijeenkomsten en publicaties op het gebied van grensoverschrijding (8.5.1)
- Bouwstenen voor inclusieve liturgie (8.5.3)

6. Afkortingen

SMPR Seksueel Misbruik in Pastorale Relaties

IBO Interkerkelijk Bestuurlijk Overleg

VPSG Vrouwen, Pastoraat, Seksualiteit, Geweld (wordt niet meer voluit gebruikt)

RCV Regionaal College Visitatie (Protestantse Kerk)

GCV Generaal College Visitatie (Protestantse Kerk)

BCGA Beoordelingscommissie voor de Geschiktheid in het Ambt (Protestantse Kerk)